EĞİTİME BAKIŞ
EĞİTİM-ÖĞRETİM VE BİLİM ARAŞTIRMA DERGİSİ
YIL:1 / SAYI: 4
EKİM-KASIM
ARALIK 2005
ISSN 1305-1202

Din eğitimi ve öğretimi

Prof. Dr. Hayreddin Karaman

Türkiye'de din eğitimi, İdeolejilerin çatışma alanı mı?

Prof. Dr. Nevzat Aşıkoğlu

Yeni Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı

Dr. Zübeyir Bulut

Manevi Aşk ve Heyecandan Mahrum Bir Din Öğretimi Dine Zarar Verir !

Prof. Dr. Ahmet İnam

Dinden neden korkuyoruz, Korkulan din mi, bilgisizlik mi?

Ahmet Gündoğdu

Editör'den...

Şaban Abak

Saygıdeğer eğitim çalışanları,

Okul öncesinden yüksek öğrenime kadar bütün aşamalarıyla eğitimin ülkemizde en çok yeniliğe ve gelişime muhtaç bir alan olduğu genel bir kabuldür. Nitekim bu husus müfredatın yeniden hazırlanması sırasında belirginleşmiş ve yalnızca bir aşamanın yahut dersin değil; tüm ilk ve ortaöğrenim programlarının yenilenmesi yoluna gidilmiştir. Yapılan çalışmaların olumlu neticeler vermesi beklentisi yüksek olmakla birlikte, her dersle ilgili olarak eğitim çalışanlarının uygulamanın içinden geliyor oluşlarının da önceliğiyle daha pek çok katkılar sunacağı, ve böylece programın mümkün eksikliklerinin süreç içinde tamamlanabileceği de bir gerçektir.

Biz bu sayıda en sorunlu eğitim konularının başında gelen "Türkiye'de Din Öğretimi" konusunu ele alıyor ve tümüyle alana tahsis edilmiş bir özel sayı sunuyoruz. İslam Dini'nin öğretilmesi ve İslam Dini eğitimi çok daha geniş bir konu olmakla birlikte biz dar anlamda örgün eğitim içinde İslam Dini Öğretimini ve yaşanan sorunları öne aldık. Zira vatandaşlarına kendi dinlerini en doğru ve sağlıklı bir biçimde öğretmenin ve onları bu konuda eğitmenin anayasal bir hak olduğu kadar devletin devlet olmaktan ileri gelen temel görevlerinden biri olduğuna inanıyoruz.

Alanında uzman birbirinden kıymetli akademisyenlerin konuyu çeşitli cepheleriyle inceleyen makalelerinin yer aldığı Eğitime Bakış'ın bu özel sayısının, eğitim politikalarından sınıfı başındaki öğretmene kadar ilgili tüm kesimlere ışık tutacağına ve bu alanda bir kaynak eser sayılacağına inanıyoruz.

Özellikle yeni ortaöğretim programında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi'nin tanıtıldığı bölüm, bu dersin öğretmenlerinin tüm sorularına cevap bulacakları bir zenginliktedir.

Avrupa ülkelerinde din öğretimini ve Türkiye ile mukayeselerini ele alan makaleler ise Avrupa Birliği sürecinde eğitim mevzuatının iyileştirilmesi yönündeki çalışmalara örnek teşkil edebilecek yaklaşımlar içermektedir.

Eğitime katkı sunma ve eğitimciye hizmet etme anlayışıyla hazırlayıp ücretsiz sunduğumuz Eğitime Bakış'ın bir sonraki sayısında buluşmak üzere tüm eğitim çalışanlarını saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

EĞİTİME BAKIŞ

Yıl: 1 • Sayı: 4 • Ekim-Kasım-Aralık 2005

Eğitim-Bir-Sen'in 3 Aylık Ücretsiz Yayınıdır

Eğitim-Bir-Sen Adına Sahibi
Ahmet GÜNDOĞDU
Genel Başkan

Genel Yayın Yönetmeni
Şaban ABAK
Genel Basın Yayın Sekreteri

Yayın Kurulu
Halil ETYEMEZ
Erol BATTAL
İrfan COŞKUN
Mustafa AYDIN

Yayın Danışma Kurulu
Dr. Adil ŞEN
Dr. Zübeyir BULUT
Ali GÜNEŞ
Ali HATALMIŞ
İlyas SARIYERLİ
Harun ÇAKIR

Telefon : 231 23 06 (Pbx)
Faks: 230 65 28
BüroCell: 0533 741 40 26

GMK Bulvarı
Ş.Daniş Tunalıgil Sk.
No: 3/13 Maltepe-ANKARA

e-posta: egitimbirsen@egitimbirsen.org.tr
web site: www.egitimbirsen.org.tr

Yapım-Baskı: Çetin Ofset Matbaacılık A.Ş (0.312) 384 28 60

Bu Sayıda...

		Sayfa
Korkulan din mi, bilgisizlik mi ?	A.Gündoğdu	1
Din eğitimi ve öğretimi	H.Karaman	3
Türkiye'de din eğitimi	N.Aşıkoğlu	8
Din eğitiminin toplum açısından önemi	i.Canikli	10
Din alanında doğru bilgi sahibi olmak	H.Onat	13
Çocukluğun gelişim çağlarında din eğitimi	A.Yemenici	19
Yeni D.K. ve Ahlâk B. öğretim programı	Z.Bulut	22
Din kültürü dersi öğretmen yeterliliği	A.Hatalmış	32
Din öğretiminin sorunla alanları	N.Altaş	35
Din Kültürü ve A.B öğretmeni olmak	C.Köksal	41
Kur'an'ın anlam öğretimi	M.Yaşar	44
Manevi aşktan mahrum din öğretimi	A.İnam	48
İ.H.L Cumhuriyetin bir kazanımıdır	A.Köse	52
Ekranda din adamı ve dindar imajı	M.Yıldız	54
Din eğitimi ve adam olmak	A.Adıgüzel	56
AB ve din eğitimi politikaları	R.Kaymakcan	57
Din öğretimi ve AB-Türkiye karşılaştırması	M.Z.Aydın	62
Türkiye ve Almanya'da din öğretimi	C.Tosun	65
İşitme engellilerde din eğitimi	İ.Görkaş	73
Okullarımızda din ve ahlâk eğitimi	N.Topçu	79

Kraldan çok kralcı maymunlar

Kafese beş maymun koyarlar. Ortaya da bir merdiven konur ve tepesine de iple bir kangal muz asılır. Her bir maymun merdivenleri çıkarak muzlara ulaşmak istediğinde dışarıdan üzerine soğuk su sıkılır.

Her bir maymun aynı denemeyi yapar, buz gibi soğuk suyla ıslatılır. Bütün maymunlar bu denemeler sonunda sırılsıklam ıslanırlar. Bir süre sonra muzlara doğru hareketleneni diğer maymunlar engellemeye başlar.

Su kapatılıp maymunlardan biri dışarı alınır, yerine yeni bir maymun konulur. İlk yaptığı iş, koşup muzlara ulaşmak için merdivene tırmanmak olur.

Fakat diğer dört maymun buna izin vermez ve yeni maymunu bir de döverler. Daha sonra ıslanmış maymunlardan biri daha yeni bir maymunla değiştirilir.

Ve o da merdivene ilk yaptığı atakta dayak yer. Bu maymunu en şiddetli ve istekli döven de biraz önce diğerleri tarafından engellenen ve ilk dayağı yiyen birinci yeni maymundur. Islak maymunlardan üçüncüsü de değiştirilir. Bu da ilk atağında diğerleri tarafından cezalandırılır. Diğer dört maymundan yeni gelen ikisinin en yeni gelen maymunu niye dövdükleri konusunda hiç bir fikirleri yoktur ama en iştahlı dövenler de onlardır.

Sonra en baştaki ıslanan maymunların dördüncü ve beşincisi de yenileriyle değiştirilir. Ama tepelerinde o bir kangal muz hala asılı olduğu halde artık hiç biri merdivene yaklaşmamaktadır.

İşte toplumsal şartlanma ve negatif öğrenme böyle bir şeydir. Kıyafetleri yüzünden bazı kamu çalışanlarının eğitim ve çalışma hakkını engelleyen kamu kurum ve kuruluşlarındaki yöneticiler, amirler, müdürler işte bu psikolojidedirler. Bu yüzden de yasakçı düzenin en büyük savunucusu ve yaşatıcısı artık bunlardır.

EĞİTİME BAKIŞ'ın bu sayısı 20 bin adet basılmıştır. Kurumlara ve eğitim çalışanlarına dağıtımı il ve ilçe teşkilatlarımız tarafından yapılmaktadır.

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretmen Yeterliliği

Dr. Ali Hatalmış

Din, bu ülkenin en çok konuşulan, tartışılan sana gündem maddelerinden biridir. Herkesin din hakkında söyleyeceği bir şeyleri vardır. Ülkenin kıymetli zamanları çoğu kez gereksiz tartışmalarla heba edilmektedir. Ehil olsun olmasın pek çok zevat, dinle ilgili konuları medyaya taşıyarak reyting yapma peşindedir. Yoksa dinini karınca kaderince yaşayan insanımızın en önemli gayreti, azmi ve mücadelesi dinini öğrenmek ve yaşamaya çalışmaktır. Gündelik hayatın vaz geçilmezleri üzerinde en önemli ipuçları, kuralları İslam Dini ile çözüme kavuşmuştur. Buna rağmen "Bu yıl Kurban, Hac ayına denk geldi", "Kadınlar ilk defa Cenaze namazı kıldı(?)" gibi acayip ifadelere medyada rastlamak, olağan hale gelmiştir. "Din eğitimi ve öğretimi devlet eliyle ve kontrolünde yapılır", yaklaşımı hem dindarlar, hem de dine karşı durmayı meslek edinenlerce lehte veya aleyhte tavır takınmalarına vesile olmaktadır.

Anayasada açıkça zikredilen tek ders "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" dir. İlköğretim dördüncü sınıftan lise son sınıfa kadar zorunlu dersler arasında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi yer alır. Bu dersi ülkenin tüm evladına vermek hedeflense de azınlıklar muaf tutulmuştur. Önceleri, devlet okullarında gayri müslim öğrenciler, İslam dinine ait dua ve ibadet konularını almazlarken, mahkemeler yoluyla veya bir dilekçe ile dersin tamamını okumamaktadır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi bu haliyle Müslüman halkımızın taleplerini karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Ama bir takım çevreler, bu dersin kendisini veya müfredatını bu millete çok görebilmektedir. "İçi bizi yakar, dışı başkasını" misali bu tartışmaların uzun süre devam edeceği anlaşılmaktadır. Bir taraftan dinin doğru anlaşılması istenirken, diğer taraftan dine yaşama alanı tanınmamaktadır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi bu haliyle Müslüman halkımızın taleplerini karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Ama bir takım çevreler, bu dersin kendisini veya müfredatını bu millete çok görebilmektedir. "İçi bizi yakar, dışı başkasını" misali bu tartışmaların uzun süre devam edeceği anlaşılmaktadır. Bir taraftan dinin doğru anlaşılması istenirken, diğer taraftan dine yaşama alanı tanınmamaktadır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin diğer branşlara oranla daha fazla lisansüstü eğitim aldıkları görülmektedir. Okulların en girişimci ve yeniliklere açık öğretmenleri arasında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerini namı diğer; "Dincileri" görmek mümkündür. Din Dersi öğretmenleri, haftalık ders saatlerinin azlığı dolayısı ile özellikle liselerde büyük sıkıntı çekmektedir. Öğrenci merkezli, öğrenciyi tanıyan ve tek tek ilgi ve ihtiyaçlara cevap veren bir öğretmen profili hedeflenirken; Din dersi öğretmeninin öğrencilerini isimlerini bile akıllarında tutması büyük bir başarı görülmelidir. Öğrencilerin Dinle ilgili kişisel beklentilerine cevap ver-

mek öğretmenimiz için artı zaman ve külfet demektir. Külfet ağır olmasına rağmen sırf Allah için bir şeyler yapma gayreti ve azmiyle çalışan öğretmenlerimiz çoktur. Din Dersi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun eşleri çalışmamaktadır. Geçim şartlarının ağır olduğu günümüzde ek iş yapan öğretmenlerimizin sayısı az değildir. Din dersi öğretmeninin kendi branşında özel ders vermesi neredeyse imkânsızdır. Hal böyle olunca mesleğini rahat ve gönül huzurunda icra etmesi oldukça zordur. Kişisel özveri ile mesleğini en iyi şekilde yapma gayreti zaman zaman şikâyetlere konu olmaktadır. Vatandaşlarımızın çoğunun din dersi öğretmeninden beklentisi; dinini, imanını, ibadetini, suresini-duasını gereğince öğretmesidir. Bir takım zevat haklı haksız bu beklentiye karşı gelebilmektedir. Acaba velilerin beklentisini, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi özel alan yeterlikleri ne kadar karşılayabilir, bu ayrı bir tartışma konusudur.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenliği özel alan yeterlikleri öğrenme alanları:

I- Din olgusu
2- İnanç
3- İbadet
4- Ahlâk ve Değerler.

Bu öğrenme alanlarının her biri için, kapsamı, yeterliği ve performans göstergeleri belirlenmiştir. Performans göstergeleri "Temel", "Orta" ve "Uzman" düzeyinde nasıl verileceği gösterilmiştir. Bir örnek verirsek:

Öğrenme Alanı: İbadet

Kapsamı

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri, öğrencilerin psiko-sosyal taleplerini karşılayacak yaklaşıma ve anlayışa sahiptir. Toplumun manevi moralini yükseltecek dertlerine derman olabilecek donanımına haizdir.

Bu öğrenme alanı;

I. İbadet olgusunun ve çeşitlerinin farkına varmayı,
2. İbadetlerle ilgili esasları açıklamayı,
3. İnanç-İbadet-Davranış ilişkisini fark etmeyi,
4. Temizliğin, ibadetin temeli olduğunu kavramayı,
5. Duanın ibadetin özü olduğunu kavramayı içerir.

Yeterlikler

I. İbadetlerle ilgili temel kavram, ilke ve esasları açıklayabilmeyi,
2. İnanç-İbadet-Davranış ilişkisini fark edebilmeyi,
3. İbadet-Temizlik ilişkisini kavrayabilmeyi,
4. Duanın ibadetin özü olduğunu fark edebilmeyi, içerir.

Temel

I. Öğrencilere, ibadet kavramını ve ibadetle ilgili temel kavramları, çeşitlerini, ilkeleri ve esasları sunuş yollu ilke ve tekniklerle anlatır.
2. Öğrencilere ibadetin yapılış biçimle sunu yöntemi ile açıklar.
3. Öğrencilere, ibadetlerin bireysel ve toplumsal faydalarını soru- cevap ve tartışma yöntemi ile anlatır.
4. İbadet-temizlik ve çevre ilişkisini örnek olay yöntemi ile açıklar.
5. Öğrencilere, ibadetin Allah ile birey arasındaki özel ilişkiyi ifade ettiğini anlatır.
6. İbadet olgusu ve çeşitleri, ibadetlerle ilgili esaslar, temizliğin ibadetin temeli olması; çoktan seçmeli, açık uçlu, doğru-yanlış, boşluk doldurma vb. tekniklerle değerlendirir.

Orta

I. Öğrencilere, ibadet-inanç-ahlak ilişkisini, ibadetlerin çeşitlerini ve faydalarını günlük hayattan örnekler vererek ve kavram haritaları ile açıklar.
2. Öğrencilerin duanın ibadetin özü olduğunu Allah ile insan arasındaki özel bir iletişim olduğunu, kendi dilleriyle dua edebileceklerini içe dönük zekâ alanına yönelik etkinliklerle kavratır.
3. Öğrencilerin farklı din ve inanışlardaki ibadetleri ortak ve ayrışan özellikleri ile kavramaları için kütüphane çalışması, ikili ve grup etkinlikleri ve proje çalışması yöntem ve teknikleri işe koşar.
4. Öğrencilerin tümden gelim yöntemiyle, niyet samimiyet, istekilik gibi kavramları, ibadetle ilişkilendirebilmelerini sağlar.
5. Öğrencilere sağlık, sosyal denge ve ibadet ilişkisini örneklerle açıklar.
6. İbadet olgusunu ve çeşitlerini öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulunduran ve özel eğitim gereksinimi de duyan öğrencileri de dikkate alan

yöntem ve teknikler kullanarak kavratır.

Uzman

1. Öğrencilerin ibadetin faydaları, çeşitleri, ibadet-temizlik ilişkisini kavrayabilmeleri ve örneklendirebilmelerini problem temelli öğrenme yöntem ve teknikleri ile karşılaştırma, benzer ve farklılıklarını keşfetme vb. tekniklerle öğretir.

2. Öğrencilerin ibadet kavramını ve günlük hayattaki yansımalarını kavrayabilmeleri için görüşme, araştırma vb. yöntemleri kullanır.

3. Öğrencilere dua ve ibadetin (Belli zamanlarda yapılması gerekenler hariç) zaman ve mekânla sınırlı olmadığını örneklerlerle açıklar.

4. Öğrencilere; ibadet kavramının içeriği ile güzel davranışlar/salih ameller arasındaki ilişkiyi fark etmelerini sağlamak için gözlem yaptırır.

5. Öğrencilerin; ibadetin bireysel bir tercih olduğunu, isteklilik esasına dayalı olarak yapıldığını ve istismar edilmemesi gerektiğini kavrayabilmeleri ve ibadet-davranış ilişkisinin günlük hayattaki yansımaları için sorgulama, keşfetme, benzetim, gözlemleme, betimleme, örnek olay ve problem çözme yöntem ve tekniklerini kullanır.

6. İbadet çeşitleri, ibadet-temizlik ilişkisi, dua, ibadet-güzel davranış ilişkisi ile ilgili çalışma yaprakları hazırlar.

7. Öğrencilerin kendini, gruplarını, öğretmenini öğrenme sürecini değerlendirmelerine imkân tanıyan öz değerlendirme ve grup değerlendirme formu gibi teknikleri kullanır.

8. Öğrencilerin ibadetlerle ilgili temel kavramları, ibadet çeşitlerini, İbadetin faydalarını, ibadet-temizlik ilişkisini kavrayıp kavramadıklarını değerlendirmeye imkân tanıyan, öğrencilerin özel durumlarını göz önünde bulunduran öz değerlendirme ve grup değerlendirme formu gibi teknikleri kullanır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine ait ibadet alanı bu şekilde tespit edilmiştir. Din olgusu, inanç, ahlak ve değerler konularında da kapsam, yeterlik ve bunların temel, orta ve uzman düzeyde nasıl verileceği belirlenmiştir.

Temel düzey, her öğretmen adayının fakülteyi bitirdiği ve hazır olduğu/olması gereken seviyedir. Orta düzey biraz tecrübe ve bilgi ile uygulamaya geçilen, geliştirilen seviyedir. Uzman düzey ise hem uygulama, hem araştırma ile geliştirilen üst performanstır. Fakülteyi bitiren bir öğretmen adayı aslında bu üç düzeyi teoride biliyordur. Mesleğinin ilk yıllarında profesyonel biçimde ve uzman düzeyde öğretmenlik yapabilenler olabileceği gibi uzun yıllar geçmesine rağmen temel düzeyi aşamamış öğretmenlerin olabileceği unutulmamalıdır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi önemli bir derstir. Bu derste, tüm dinler, özelde ülkenin kahır ekserisi olan Müslümanların dini İslam tanıtılacak, ülkenin birlik ve beraberliğine katkı sağlanacaktır. Din Kültürü bunu gerektirirken, Ahlak Bilgisi ile toplumumuzun ahlaki gelişmesine ve manevi kalkınmasına hizmet edecektir. Ülkemizde misyonerlik faaliyetlerinin kol gezdiği ve bunda da bir yol kat ettiği gerçeği göz önünde bulundurulursa, ders saatlerinin ve müfredatının ihtiyaca cevap vermekten uzak olduğu görülecektir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin en iyi şekilde yetişmesi için gerekli ortamın bir an önce tesis edilmesi zorunludur.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi bu haliyle kalmalı deniyor ise en kısa zamanda bu dersin yanında seçmeli yeni dersler konulmalıdır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri, öğrencilerin psiko-sosyal taleplerini karşılayacak yaklaşıma ve anlayışa sahiptir. Toplumun manevi moralini yükseltecek dertlerine derman olabilecek donanımına haizdir. Farklı kültür ve anlayışların taleplerini dikkate alan, onların gönül huzuru ile toplumumuz ile bütünleşmelerinin önünü açan yeni dersler seçmeli olarak konulabilir. Bu yeni dersler için gerekli alt yapı, zaman, zemin oluşturulup ülke enerjisi yapay gündemlerle meşgul edilmemiş olur. Hoşgörü, anlayış ve izanın en güzel örneklerinin verildiği bu toprakların güzide insanları, bunu en kısa zamanda sağlayacaktır. Din, insanın fıtratında vardır. İslam'ın insana ve insanlığa vereceği barış ve huzura her zaman ihtiyaç olacaktır.